

Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek

"Emlékek nélkül, népeknek hirtel csak árnyék..." (Vörösmarty Mihály)

A Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulása havonta megjelenő kiadványa

**V. évfolyam 49. szám
2001 március**

A Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulásának tagszervezetei: a **II.** kerületi, **VI.** kerületi, **IX.** kerületi és **XI.** kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzatok, valamint az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

A Fővárosi Örmény Klub minden hónap 3. csütörtökén délután 17 órakor - hívtatán és hívtatlanul mindenkit szeretettel vár klubdélutánjaira a Budapest V. Semmelweis utca 1-3. I. emeleti zeneterembe.

*****

Az örmény hitvallásból

Március

"Ómaga az Atyával egylényegű, aki által minden lett az égben és a földön, láthatók és láthatatlanok."

Márciusban köszönt ránk a tavasz. Megújul a természet, a teremtés világa.

Miért is történt a teremtés?

Jézus kedvéért, mert az Atya Jézusban képzelte el az embert, s Ő meg is testesült.

Gábor főangyal ezt a tényt örömmel közölte Máriával, s ennek az emlékét is e hónapban ünnepeľjük. Az Atya az egész világot Jézusnak ajándékozta, hiszen Ő a mi Urunk és Királyunk. De Jézus azt mondta Pilátusnak: az én országom nem e világból való. Ám mi is abba a világba igyekezőnk, s odajutunk, ha megálljuk földi életünk próbáját. S egykor bekövetkezik a végső megújulás, új ég lesz és új föld!

Dr. Sasvári László

*****

Van képünk, több is.

Első képünkön "idegenek" és szimpatizánsok" láthatók: ifj. dr. Antalfy Manó, dr. Ágoston Géza, dr. Ávédik Félix, Bogdánffy Ödön, Csiki László, Czárán Péter, br. Dániel Ernő, Dániel László, Duducz Péter, dr. Forgács Károly, dr. Gerő József, dr. Gopcsa László, Harmath Jenő, Jakabffy István, dr. Korbuly, József, dr. László Márton, Lengyel István, Merza Dezső, dr. Novák Elemér, Novák László, dr. Papp János, dr. Potoczky Gerő, dr. Simai Gyula, Simay Lajos, dr. Szentpétery I., Temesváry János, dr. Turcsa János, dr. Verzár Gyula, dr. Vikol János, Woicichowsky V., dr. Zakariás Dénes, Zakariás L. István, amint megalakítják a budapesti örmény katolikus egyházközséget. Ekkoriban, 1923 tavaszán is, a többségben lévő, több mint 300 éve itt élő magyarörményekhez csatlakoztak a Közép-Ázsiából alig érkezett keleti örmény kereskedők: Ipekdiján Karpel, Jeretzian Nerses, Rsduni Szerkisz, Tarján Agobian és Tsarhukian V.

Második képünkön a teljes, 1941-ben Budapesten élő keleti örmény diaszpóra látható: 25 személy, de közülük már befurakodott egy - két "idegen" (Ararát, 8/1999. 9.)

A harmadik ábrán a megátalkodott "szimpatizánsok" láthatóak: Dr. P. Pungutz Antal, Dr. Simay Gyula, Dr. Ávédik Félix, Császár Jenő, Papp János, Dr. Szentpétery István a budapesti örmény szertartású római katolikus egyházközség nevében, ugyancsak 1941 tavaszán (!) írják alá az apostoli kormányzóságnak címzett Emlékiratukat, a szamosújvári, gyergyószentmiklósi és csikszépvízi egyházközségek magyarörmény képviselőivel együtt.

A "felszabadult" hívek veszik körül *Kádár Dániel* plébánost az Orlay utcai templom udvarán és ezek mind csak "szimpatizánsok", nincs közöttük egyetlen "igazi örmény". Ezen "szomorú" (!?) **negyedik kép** után az **ötödik** már szívet melengető.

A Kolozsváron készült megállapodást 1997. november 27-én, a Bp. II. ker. Örmény Kisebbségi Önkormányzat részéről Károlyi Zsaszmen, a Romániai Örmények Szövetségének kolozsvári fiókjá nevében Armen Ottó Demirgian írta alá. Egyikük sem képviseli saját magyarörménységét, de megnyugtató a megállapodás 2. pontja: "Az együttműködés kifejezetten politikamentes. A Felek kizárólag kulturális és gazdasági tevékenységet folytatnak, elutasítva mindennemű nacionalista, sovinszta és szélsőséges megnyilvánulást vagy pártoló részrehajlást." (Ararát 3/1998.10.)

A hatodik kép 1997. július 19-én készült Szamosújváron, Varujan Pambuccian a Romániai Örmények Szövetsége nevében, a mi nevünkben pedig országos elnökünk, Avanesian Alex úr látható itt, amint keretegyezményt írnak alá, melyben: A Szerződő Felek újra (?) kinyilvánítják hűségüket azon államok iránt, melynek állampolgárai ...(1. cikk 4. bek.), majd: "...megegyeznek abban, hogy minden... tevékenységük... megfelel gazdasági, kulturális, szociális szempontjaival, valamint az emberi és kisebbségi jogok védelmével kapcsolatos érdekeinek." (2. cikk 1. bek.)

A magyar állam minden eszközzel, többek között 10 milliárd Ft-tal támogatja az erdélyi magyar egyetem működését, létét, miközben a magyarországi Örmény Országos testület - mely Doncsev Tosó úr szerint 1997-2000 között 100 millió Ft-ot kapott ugyancsak a magyar költségvetésből -, vígan piknikezik a szamosújvári örmény katolikus plébánia árnyas udvarán és újabb paktumokat köt az előbb említett egyetemet ellenző és létrejöttét akadályozó romániai politikusokkal. A politikamentesség nevében! Hisz ezen a képen (Ararát 7-8/2000.4.) láthatjuk Gülbenkian romániai vállalkozót, Varujan Pambucciant és Varujan Vosgianiant (lásd: lábjegyzet) - mindketten a Romániai Örmények Szövetségének elnökségi tagjait, valamint Nazarjan Hamlet, Badaljan Edvard és Avanesian Alex magyarországi örmény képviselőket. Országos elnökünk szerint mi magyarörmények vagyunk a fából vaskarika, újabban "idegenek" és a népszámlálás kapcsán megkaptuk a "szimpatizánsok" jelzőt is.

Színes csoportképek következnek, a 2000 augusztusi csikszépvízi találkozóról, melyeken a Buslig, Fejér, Szentpéteri, Potoczky, Zakariás és Zárug családok fiataljai is szerepelnek. Akik, lehet soha nem járnak, járhatnak majd a magyar egyetemre, amelyet a lapszerkesztő országos elnökünk legjobb barátja, Vosgianian pártelnök vehemensen ellenez.

Az "Ararát" felelős szerkesztője, az országos elnök szerint a magyarörmények már nemcsak "fából vaskarika", hanem újabban "idegenek" vagy "szimpatizánsok". De leginkább nincsenek! Csak saját lapja oldalain. Remek PR-munka: ezen a hátsó borítón (Ararát 1/2001.)

az Ararát főszerkesztője legitimálta magát 57, lencsébe mosolygó "idegennel", miközben ugyanezen lap 7. oldalán **ugyanó így ír**: ".. okt. elején idegen személyek hatalmi szóval és erőszakkal megkísérelték átvenni az Orlay-utcai örmény templomot." Briliáns, ahogy **ugyanezeket** az "idegen" személyeket önmaga számára pozitív voltukban fényképezte le!

Valaki ott Csikszépvízen csúnyán átverte a magyarörményeket, de az elszámolás legyen belügyük!

Mi pedig szólítsuk föl az országos testületet: határolódjon el mindazon személyektől, szervezetektől, akik és amelyek a magyar állam törekvéseivel ellentétes magatartást tanúsítanak, hisz ez képviselőink magyar állampolgári kötelessége.

És mondjon föl minden kapcsolatot, együttműködési megállapodást, melyet ezekkel fenntart vagy aláírt!

(Vosgianian elnök úr, a „Jobboldali Erők Szövetsége” nevű párt vezetője az oktatási törvény anyanyelvű egyetemet létrehozó cikkelyének vitája előtt (!) kijelentette, hogy „ez az erdélyi magyarok autonómiájának alapköve kíván lenni... Ezt a leghatározottabban meg kell akadályoznunk.”

Igaz, a képen mosolygó örmény képviselőink gyermekei nem az erdélyi magyar egyetemekre járnak, hanem Jeruzsálemba, Londonba, Stuttgartba, Frankfurtba.)

Fancsali János
Budaörs, 2001. február 22.

*****

Az örménymagyar múlt érdekességei

Mese egy régi, erdélyi könyvből, eredeti helyesírással

"Örmény - Magyar A,B,C, Könyvetske"

Készítettett Erdélyben Szamosujvárt, és ugyan azon Város Költségével ki nyomtattatott, Az Örmény tanuló Ifijak számára.

1834

Á szamar, és á Gazdája

Á szökevény szamar történetből* találja az erdőben egy orosz lány bőrt, mellyben bé takarozván, tettet magát döhödtnek lenni, ordít, rugdos, szaladgál, annyira, hogy az erdei vadok meg ijedvén, és a' magak barlangjokban magakat el rejtven sem mozdulni, sem a' fejeiket fel emelni mérészelnék.

Idővel érkezik a' gazdája; a' ki ötöt régóta keresi vala. A' szamar pedig látván az Urát még inkább bög és szalad, hogy aztis meg tsalhassa.

De a' gazdája igyszolittya meg ötöt: nem tsalsz meg engem, ésmerlek téged szamarkám, ama orosz lány bőrből ki álló füleid bizonságok, mitsoda orosz lány légy. És így meg kötözvén, és meg vervén ötöt, haza viszi.

Tanítás.

Ezen példa azokat érdekli, kik érdekem felett nagyobbak, és előbb kellők** kívánnának lenni.

(* "történetből" - történetesen, ** "előbb kellők" - önmagukat előbbrevalónak tartják)

*****

Négyéves az EÖGYKE

Február 14-én az EÖGYKE székhelye, a Donáti utca 7/A előtt a következőket tudhattuk meg: Dr. Issekutz Sarolta szerette volna megtisztelni a magyar keresztény államiság millenniumát, ezért magánemberként még tavaly megrendelt *Petrás Mária* csángómagyar -

Magyarországon élő - képzőművésztől egy kerámia domborművet a Donáti-utcai háza homlokzatára, amely *Boldogasszonyanyánkat* ábrázolja. A dombormű azért kerüljön az utcai frontra, gondolta dr. I.S., mert nem csupán családjá tagjainak, hanem a budai Vár járókelőinek is örömet kíván szerezni.

Díszítse hát a Donáti utca 7/a homlokzatát.

A közösség javát szolgálni: innen már csak egy lépés, hogy a kerámia dombormű méltó leleplezése történjen azon a napon, amely éppen az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület megalakulásának 4. évfordulója, azaz: 2001. február 14. Hiszen a Várkerületben, emeletnyi magasságban ragyogó *Boldogasszonyanyánk*-kerámia ugyanúgy a - különféle származására büszke - magyar közösség épülését szolgálja, mint azt az EÖGYKE is célul tűzte ki.

Öszeállításunk 2001. február 14. eseményeiről ad tájékoztatót.

Levél egy látogatótól

Mélyen tisztelt Elnökasszony!

Végtelenül hálásak vagyunk Önnek, hogy ezen a lélekemelő rendezvényükön részt vehettünk a feleségemmel.

Szívből gratulálunk a kitűnő szervezéshez. Minden percnyi pontossággal, az alapos előkészület gyümölcseként sikerült. Öröm volt látni, hogy a szokásos rendezvényeken is megjelentek most is hűségesen megjelentek, s így részesei lehettek a millenniumi évfordulóhoz méltó örmény ünnepségnek.

A dombormű leleplezésekor mondott plébánosi ima és énekek, gondolom, meghallgatásra találnak az égieknél, s a Donáti utcában megforduló járókelőket ezután is áhítatra fogják ébreszteni.

/.../

Az Ön tartalmas és örmény identitást sugalló visszaemlékező beszéde mindkét rendezvényen a résztvevőket is öntudatosabbá tette, magyarörmény identitásukban megerősítette.

A nívós művészi alkotások bizonyítékai annak, hogy ez a kisebbségi egyesület alkotó módon járul hozzá édes hazánk kultúrájának gyarapításához.

Megdöbbentő volt a résztvevő előadóművészek színvonalas szereplése, meggyőződést sugalló hangja.

Feleségemmel együtt szívből kívánunk további szép sikereket, hozzá jó egészséget. A lehetőségekhez képest, mindenkor szívesen utazunk Budapestre, korunk adta erőnktől telhetően. Kézcsókkal és tiszteletteljes üdvözlettel:

Szeged, 2001. febr. 15.

*Dr. Huszka László Imre és
felesége, Szendrei Valéria*

*****

Emléklap

Petrás Mária csángómagyar iparművész

Boldogasszonyanyánk

kerámia dombormű

Millennium

Erdélyi Örmény Gyökerek
Kulturális Egyesület
Budapest I. ker. Donáti u. 7/a

*****

Idézzük a Budavári Önkormányzat lapjának, a Várnegyed VI. évfolyamának 4. számában megjelent beszámoló cikket, amely néhány nappal az EÖGY-füzetek jelen, márciusi számának megjelenése előtt jutott el a Főváros I. kerületében - azaz a Várnegyedben - lakókhöz.

Erdélyi Örmény Gyökerek

Kevés embernek adatik meg az évezredváltás élménye. Mint ahogy az is, ha egyéni kezdeményezéseiket - mindannyiunk javára - közüggé tehetik. Ez a ritka lehetőség adatott meg az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület tagjai számára, akiknek apró, meleg, barátságos "főhadiszállása" a Donáti utca tetején található. Négy évvel ezelőtt 23 lelkes ember, élükön dr. Issekutz Saroltával összedugta a fejét és olyan értéket mentett meg az utókornak, amellyel valamennyien gazdagabbak lettünk. Fennállásának és szemmel látható gyarapodásának 4 éves évfordulóját a "székház" homlokzatán felavatott emléktáblával ünnepelte az egyesület.

A kerámia dombormű - *Boldogasszonyanyánk* címmel - Máriát és a kisedet ábrázolja. Alkotója *Petrás Mária* csángómagyar iparművész.

A dombormű leleplezésénél *Dr. Nagy Gábor Tamás*, az I. kerület polgármestere köszöntötte a résztvevőket. Mint mondta, nincs kis és nagy ünnep, ünnepeinket mi magunk tehetjük nagygyá. Hajszálygökerekhez hasonlította az egyesületet, amelyek a nemzet fáját táplálják. Hiszen a nevében is benne van a gyökér, amely értékes táplálékot szív ágába az anyaföldből. A kapucinusoktól *Pacsay Fidél atya* áldotta meg a domborművet. Megtudhattuk, hogy a magyar ősvallásban már szerepelt a segítő anya, aki megtölti a földet, a vizeket és az erdőket vaddal. A régi királyi családok nőtagjai is "boldogasszonyok" voltak, a férfiak tisztelték meg ezzel az elnevezéssel őket.

A dombormű leleplezése után az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület tárlatát tekinthettük meg. Dr. Issekutz Sarolta bevezetőjében elmondta, hogy az örmények már a honfoglaláskor ott voltak a magyarok között. Esztergomban telepedtek le nagyobb számban. A tatárjárás után felcserként, pallérként dolgoztak, ők építették a hat karéjos templomokat. A törökvilág végnapjai Budán szintén örmények közreműködésével zajlottak le.

Az ősi örmény főváros, Ani a XIII. században pusztult el. Innen a Krímbe, majd Erdélybe vándoroltak és a XVIII. századtól lettek magyar nyelvűvé. Az 1848-as szabadságharcban igen nagy számban vettek részt az örmények: 1200 honvéddel, köztük 70 főtiszttel. Teleki Pálhoz fűződik a mondás: "Az örmények magyarabbak a magyarnál!"

Kiemelkedő szerepet vállaltak a haza politikai, parlamenti, kulturális és tudományos életében. Magyarországon jelenleg 15 000, Erdélyben pedig 10000 magyarörmény él.

- Politikai pártok, önkormányzat nem lehet elég erős civil szervezetek nélkül - hangsúlyozta dr. Nagy Gábor Tamás polgármester. - Fontos a nyelv, a kulturális hagyományok megőrzése, fontos, hogy tudjuk: honnan jöttünk, mi dolgunk ebben a hazában. A kiállított művek - amelyek között található zománcképek, festmények, fafaragások, textíliák, rézkarcok, akvarellek, bőrmunkák és fotók is - különleges, értékes világot varázsolnak elének.

Dr. Benedek Katalin művészettörténész mutatta be a kiállítás műveit, alkotóit. A tartalmas szakmai háttéranyag a mindent egybemosó globalizáció arctalan útvesztőjében kapunyitás lehet a hétköznapi csodája felé. A magyarörmények késői utódai optimisták, hagyományörző szellemük tovább él.

A műsor után emléklapot kaptunk, s kifelé ballagva búcsúzóul még szemünkbe ötlött a falra helyezett tábla, Vörösmarty idézete: "Emlékek nélkül népeknek híre csak árnyék..."

Stancsics Erzsébet (Várnegyed)

*****

A Budavári Önkormányzat polgármestere, *dr. Nagy Gábor Tamás* leplezte le a millenniumi domborművet, és - mint arról a Várnegyedből idézett cikk beszámolt, rövid beszédet mondott, majd megtisztelte jelenlétével és beszédével az *Ezeréves keresztény államiségünk* című, örménymagyar képzőművészek alkotásaiból nyílt kiállítást is. Részletesen idézzük a

polgármester úr megnyitó beszédét, bár így néhol ismételjük Stancsics Erzsébet előbb közölt, Várnegyed-beli cikkét.

Hölgyeim és Uraim!

Nagyon örülök annak, hogy itt, a FIDESZ Fő-utcai irodájában - amelyet most alakítottunk át - otthont adtunk ennek a rendezvénynek. Azért örülök, mert lényeges dolog történik ezek között a falak között, amelyek - most így, dr. Issekutz Saroltával együtt gondolkodva derült ki - abszolút alkalmasak az ilyen típusú rendezvények megtartására.

A köszönet és a köszöntés szavai mellett azt a reményt is szeretném elmondani, hogy remélem ez az első alkalom, és nem az utolsó, hogy ebben a körben találkozunk. Érezzék magukat otthon ebben a teremben és máskor is jöjjenek el, hogyha talán legközelebbi terveink közt egy másik történelmi évfordulóra emlékezve, egy következő kiállítást nyitunk meg itt.

Úgy érzem, hogy politikai pártok... önkormányzat..., bármelyik minőségünket is nézzük, nem léteznek, nem lehetnek igazán erősek civil szervezetek nélkül, amelyek nem politikai befolyást akarnak az emberek között szerezni, hanem önmagukat akarják megjeleníteni. Saját értékeiket, hagyományaikat, nyelvüket, kultúrájukat megőrizni és továbbadni. Mindannyiunknak fontosak ezek az értékek: magyaroknak, magyarörményeknek és más kisebbségeknek - de mondhatnánk azt, hogy más, itt élőknek is - azért, hogy tudjuk: honnan jövünk, kik vagyunk, mi is a dolgunk ebben a világban, mi is a dolgunk igazán ebben a hazában.

Nekem személy szerint is sokat nyújtott ez a kiállítás, már ennyi idő alatt is, amennyit láttam belőle. Sokkal otthonosabb a terem annál, amit eddig láttam. Azért is, mert az itt kiállított képek, műalkotások, a felcsendülő zene olyan világot varázsoltak ide, amelyre bizony szükségünk van.

Jó néha megállni néhány percre. Eltűnődni az örök kérdésekről, amelyeket a művészet üzen nekünk.

Az alkotóknak külön köszönetet mondok, hogy ideadták ezeket a műtárgyakat, ezeket a kincseket, hogy mindannyiunknak örömet szerezzenek.

Még egyszer szeretném Petrás Mária csángó iparművésznek is megköszönni a gyönyörű alkotást, amelyet az előbb láthattunk épületük falán Nagyboldogasszonyunkról. Azért külön, mert ott a leleplezés előtt még nem dicsérhettem meg, hogy milyen szép. Azóta már láthattuk együtt és gratuláltam neki személyesen is.

Köszönöm figyelmüket.

(Dr. Nagy Gábor Tamás

Budavári Polgármester 2001. február

14-én elhangzott beszédét lejegyezte: Pintér Erzsébet)

A kiállítás szakmai megnyitásként dr. Benedek Katalin művészettörténész, (mellesleg a Budavári Örmény Kisebbségi Önkormányzat képviselője) beszélt a kiállító alkotókról és a történelmi-kulturális háttérrel.

(A kiállítás megnyílása alkalmából ugyancsak tőle a magyarörmény múltjáról és értékeiről szóló, összefogott tájékoztatót hallhattak a Pannon-Rádió hallgatói is február 17-én, szombaton délután.)

Február 14-én a Fidesz-helyiségben, a megnyitón rövid műsort élvezhettek a jelenlévők: *Fogolyán Kristóf* zeneszerző-fuvolaművész játékát, aki saját szerzeményeit adta elő, valamint *Várady Mária* színművésznő remek versmondását, aki *Wass Albert Amikor a bújos az Istennel beszél* című versével örvendeztette meg a jelenlévőket. A *Dávid Csaba* író, (egyébként ugyancsak a Budavári Örmény Kisebbségi Önkormányzat képviselője)

szerkesztésében bemutatott kulturális műsorban dr. Issekutz Sarolta az ezeréves - és nemzetalkotó elemként háromszáz éves - magyarországi örmény jelenlétről beszélt.

Következzék **dr. Benedek Katalin** művészettörténész megnyitója:

Tisztelt Polgármester úr, Hölgyeim és Uraim, kedves barátaink, rokonaink!

Államiságunk ezredfordulója érlelte a gondolatot, hogy annyi más méltó - és sajnos méltatlan - megemlékezés, bemutató és kiállítás mellett az örménymagyarok is így, kollektívan felmutathassák, mit is jelent számukra a vizuális művészetek nyelvén keresztény államiságunk ma, a mindent egybemosó globalizáció idején.

Meggyőződésük, hitük, belső megtartó erejük és istenadta tehetségük, ambíciójuk vezérli és segíti őket eligazodni ezen a szinte arctalan útvesztővé silányított úton. Szerencsére a kis közösségek és önfeláldozó vezetőik történelmünk során igazolták létjogosultságukat, s az örmény gyökerű, az évszázadok folyamán magyarrá, nemzetföltő erdélyi magyarrá vált távoli nép kiemelt helyet vívott ki magának.

Kapunyitásunk az I. kerületben az egymáshoz közeledés, segítőkészség, szervezés és alkotóerő egymást támogató hétköznapi csodája. A Polgármester Úrnak, Sarolta asszonynak és csapatának, a kiállító művészeknek és mindazoknak együttműködését dicséri, akik ebben hittek, ezért lelkesedtek és lehetőségeikhez, képességeikhez mértén hozzájárultak megvalósításához.

Örménymagyarok, a késő utódok őszinte megnyilatkozásai a teremben látható képző- és iparművészeti munkák, fotók. Alkotóikat ősi kultúránk, históriánk 1000 éves eseményei, mozzanatai inspirálták. Sugalmaztak szívnek, szemnek, képzeletnek és kéznek.

A sokféle, sokszínű kollekciónál határozott körvonalakkal bontakozik ki vallomásuk istenhitről, vallásról, erkölcsről, elődök tiszteletéről, nemzeti azonosságtudatról.

Előnyös génkeveredésű népközösség alakult, s vert gyökeret Erdélyben.

Az örménymagyarok ugyanis többnyire nem pesszimisták. Tekintsük csak végig a tárlaton látható műveket: a bennük megfogalmazott mondandóval előre és fölfelé mutatnak. Feltörekvő akaratot sugallnak. Nem az elmúlást, de az életet hirdetik.

Itt mindenki készült, akart, törekedett. Volt, aki már bevált, sikeresnek bizonyult műfaját, technikáját egy másikkal bővítette. Hátha általa még szebbet, igazabbat, többet fejezhet ki.

Dr. Tóth Rózsa - grafikus. Erre az alkalomra megfaragta - a fa erezetét, csomóit felhasználva, ritmusát érezve közvetíti felénk - a bensőjében élő Szűz Mária képet.

És Kátai Mester?! *Kátai Mihály*ról, a tűzzománcművészet doyenjéről, a Kecskeméti Nemzetközi Zománcművészeti Alkotótelep megálmodójáról, megvalósítójáról beszélek. A legnagyobbak közül való. Márcsak e négy munkája alapján is besorolhatjuk iparművészetét a nagyművészetek rendjébe. Műremekei egyszerre ékszerek, fémműves darabok, festmények, faragványok. Egyben, műfaji határ nélkül. Minden kicsiny részlet magában rejtje az egésznek tartalmát és lényegét - semmi sem hagyható el belőle. Ősi eredet, kozmikus világ, kultikus imádás, kereszténység és olykor némi frivolitás.

Itt állnak előttünk idolkái, a "Sellő", a "Kelet", és a "Délelőtt" címmel, összetettségükben is érthetően, tisztán. A művész, miközben megteremt és díszíti Boldogasszonyát, kultúrában, hitben át- és megéli legendáját.

Kopacz Mária a piktúra nyelvén szól. Látványra építő, kissé szürrealisztikus festményei szűkszavúak, egyéni ikonográfiáról tanúskodnak. Feszültség és játékosság jól megférnek egymással.

Borosnyay Klára impresszionista akvarellje látomás az "Égi fényről", a napfelkeltéről. Alkotója elmosódott foltokkal, áttűnő színátmenetekkel emlékezik a jelenetre.

Karácsony Ernő Kós Károly vonásainak megidézésével avatott arckép- és tájfestőként is szerepel kiállításunkon. A korszakos jelentőségű építész és szellemi öröksége jól illeszkedik a millenniumi gondolathoz.

Vákár Tibor ugyancsak építész és mint ilyen, nagyszerűen akvarellezik. Életét, munkásságát a szülőföld és a magyar múlt tisztelete hatja át. Építészként történelmi hagyatékunk mentését tűzte ki egyik fő feladatául. Ízig vérig örménymagyarként egész sorozatot szentelt úgynevezett "*Ararát szimfóniájában*" az örménység történetének, építészeti emlékeinek. Erdélyi városokról, településekről készített igényes rajzai, festményei - itt hárommal találkozhatunk - az értékörzés, értékmentés művészi megnyilvánulásai.

Kabdebó János kamerája kiválaszt, s ezáltal jelentőssé tesz világképére és világunk képére ráfelelő részleteket. A kiragadott, ám összefüggéseiből nem kiszakított darabok gondolatsorokat indítanak el nézőikben. Fényképei vonzóak. Zárt egészként jelennek meg a szellemmel és jó esztétikai érzéssel lencsevégre kapott motívumok - Gabriel arkangyaltól a tetovált "Jó fejig". Példaképe a nagy előd, az örménymagyar rokon, a brassói Halász Gyula, azaz a világhírű Brassai.

Balogh Réka, Ligeti Edina, Ligeti Dorottya, Dávid Attila - ők a legfiatalabbak.

Textil, szőnyeg, fotó, bőrmunka, rézkarcok, olajkép jelzik kíváncsi, lendületes és elmélyült tevékenységüket.

Balogh Réka érdeklődését Kelet motívumkincse keltette fel, annak felhasználása, változatai különféle anyagokon. Mindez példája keleti szép örökségünk továbbélésének, gazdagodásának.

Ligeti Edina fotóin e kerület és az ország éke, a világörökség része, a Vár egy-egy, általa kiemelt részével találkozunk. A fotográfus szemével sajátos képkivágotat kapunk, mintegy újrakomponálva villantja fel a jólismert szegmenseket.

Ligeti Dorottya bőrmappájának növénymotívuma finoman cizellált ötvöstárgyként is megállná a helyét, mindkét művészeti ág erényeivel rendelkezik. Mégis szuverén mű, saját bőrében.

Dávid Attila díszlettervező. Amint látjuk könnyedén, erőlködés nélkül változtatja a műfajokat, tágítja határait. Olajképe, rézkarcai meggyőzőek. Ez utóbbiak: "Szövetség", "Város", "Katedrális" - a művész egy-egy sajátos felelete kivételes és magasztos ünnepünk titkaira.

Itt ma már elhangzott: "voltunk, vagyunk, leszünk nemzetalkotói e hazának".

Kis kiállításunkat megtekintve reményünk és meggyőződésünk táplálkozhat, növekedhet. Bátran tehetjük és kell tennünk dolgainkat, hiszen *Boldogasszonyanyánk* oltalmában élünk.

Köszönöm a figyelmüket.

Benedek Katalin

*****

A szamosújvári örmények múltjából

Érdekesnek vélem az őseinket foglalkoztató, alább leírtakat: azt, amit tervbe vettek, bár megvalósítása, sajnos nem sikerült.

A 19-ik század végén a millenniumra készülve a szamosújvári örmény közösség, amely már kezdte elveszíteni az anyanyelvéhez való ragaszkodást és az identitás feladásának kezdeti jelei észrevehetőek voltak, indítványozta, hogy az 1896-os évben szobrot állítsanak Szamosújvár főterén Verzár Auxentius püspök emlékére.

A szobor a főtér közepére, a volt városháza épületének helyére, és a Szentháromság templom főbejáratával szemben helyezkedett volna el. Az avatási ünnepséget Merza Gyula, egykori elődünk így képzelte el:

"Az Örmény főváros fel van lobogózva, a házak virágfüzérékkel és szőnyegekkel díszítve, a hullámzó közönség ezrei között lelki szemeim előtt látom az ország püspökeit, a törvényhozás és kormány képviselőit, a külföldi tudós mechtaristákat és hazánk előkelőségeit, amint ünnepélyes, hosszú menetben kilépnek a templomból a Világosító Szent Gergely emlékére tartott hálaadó miséről. A díszes menet meghallgatja az énekkar által intonált Szózatot, s a szónoki emelvényről elhangzó lelkes emlékbeszéd végszavaira íme egyszerűen harangzúgás és keleti zsolozsmák (sárágánok) hangjai mellett lehull a szobrot eltakaró lepel s ott áll püspöki ornátusban, jobbában pásztorbottal, baljában a város alapító okmányával Verzár Auxentius. Nemes vonású keleti arcát hosszú szakáll köríti és Éghez emelve átszellemült tekintetét, mintha áldást rebegő ajkai megszólalnának:

'Ezkhjéz Aszduádz kohápánjénk! '

A megilletődéstől meghatottan áll mindenki és felhangzik a 'Hazádnak rendületlenül' melódiája, melyet egy szívvel és lélekkel énekel az egész gyülekezet. "

Sajnos, a Merza Gyula indítványa soha nem valósult meg. A szobor valóban monumentális, 8-10 m-es magasságával kivitelezése esetén sokat emelt volna a város főterének kinézetén. A közadakozási terv nem volt sikeres és anyagiak hiányában a kivitelezés elmaradt. A makettet a Rubens kápolna feletti második emeleten találtuk meg igen megviselt állapotban, a püspököt ábrázoló szobor eltűnt, már csak a fényképe maradt meg az utókor számára.

*Murádin Antal
Esztergom*

*****

Ismernünk kell önmagunkat

Utánnomás a Romániai Magyar Szó 2001. február 5.-i számából

Baráti körben el kell szenvednem az olykor cinikussá váló humorizálást magyarörmény minősítemem miatt. Már megszoktam.

Annál is inkább, mert ennél sokkal többet ér az, hogy családom eme múltja révén olyan értékes emberek közelébe kerülök, akiknek az a véleményük, hogy nekünk, erdélyi magyaroknak nem csak jelenünk és jövőnk, hanem múltunk is van.

Valamikor a negyvenes évek elején apáink nemzedéke az akkor felszabadult Észak-Erdélyben, ha köztisztviselő volt, származást igazoló okiratokat kellett, hogy felmutasson.

Természetesen a már létező zsidótörvény miatt, amely kizárta fontos állami tisztségek betöltéséből azokat, akik (akár harmadíziglen) zsidó származásúak voltak.

Mi, akkor serdülő gyermekek, csak halványan emlékezünk ezekre, a felszabadulásunkat megkeserítő emlékekre.

Én, akkor tizenéves kisdíák, jól emlékszem Kolozsvár főterén a sárga zsidócsillagos járókelőkre. Arra is, hogy szüleim zsidó ismerősei (nagy titokban) megőrzésre adtak át egyet-mást. Sötétben, késő este mehettünk hozzájuk a Pala utcába.

Később, "44 nyarán édesapám Tízes Szervezetének tizedesei vittek élelmet és ruházatot a téglagyárban összegyűjtött szerencsétleneknek.

Nem járt érte köszönet... De miért most, a magyarörmények kapcsán ez a visszaemlékezés?

Amikor a Park vendéglő emeleti különtermében huszonkilenc olyan, megyénkbeli és brassói fiatal és idős - sőt, az örökké tevékeny kolozsvári *Bálint Tiborné Kovács Júlia* is - találkozott ennek a már-már halványuló, időközön átbúvó szálnak kapcsán, hogy voltak örmény őseink is, ekkor nem hangzott el egyetlen szó sem az 1915-ös örményüldözésről, Atatürk fiatal farkasainak galád tetteiről, amelyet a franciák is csak most, majd egy évszázad múltán ítétek el. Hogy miért csak a múlt homályában rejtőző komor, fekete szakállas avagy fekete fejkendő őseink kerültek szóba? Csupán azért, mert igen reméljük, hogy mind találkozásaink, mind a rövidesen megalakuló művelődési egyesületünk az értékek kölcsönös megbecsülésén, az emberségességen, a társadalom sokféle örökségének értékelésén, s nem egymás kipusztításán, hagyományainak és szellemiségének megvetésén, letagadásán fog alapulni.

S miért ne emlékeznénk ugyanígy szász, sváb, zsidó, román, szlovák őseinkre is, csakúgy, mint vonásainkban megőrződött kun, avar, szláv vérrokonainkra?

Ehhez egykori sérelmeinket kell valamennyiünknek - nem elfelejtenünk - csak megbocsátanunk.

Puskás Attila

Romániai Magyar Szó, 2001. II. 5.

*****

Híradó

A Fővárosi Örmény Klub szokásos klubestje 2001. március 15-én lesz a Magyarok Házában, Budapest V. kerület, Semmelweis u. 1-3. alatt, a Zeneteremben.
(Ismételjük, nem tévedés: március 15-én!)

Folytatjuk a gyűjtést a gyergyószentmiklósi, és az erzsébetvárosi templom felújítására!
Kérünk mindenkit, támogassa ezt a fontos célt, műemléktemplomaink megőrzését. Az adományokat az impresszumban közölt címen (az EÖGYKE székhelyén) és bankszámlán is el lehet juttatni. A számlaszám: 10100792-72594972-00000007

Könyvadományokat gyűjtünk a TÉKA könyvtárának támogatására! Elsősorban a magyar irodalom alapműveire számítunk!

Ismét fogatkozott magyarörmény közösségünk!
Megrendülten tudatjuk mindazokkal, akik ismerték, tisztelték és szerették, hogy

Dr. Székelyhidny Pál

2001. február 15-én, életének 81. évében, hosszú szenvedés után elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása február 26-án volt a Farkasréti temetőben.

Emlékét kegyelettel megőrizzük.

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Nemrég jelent meg kiadásunkban - mint az olvasóink előtt ismeretes - Gudenus János József Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája c. könyve. Kérjük a könyvben tárgyalt családok tagjait, hogy bármilyen hibás adat, vagy hiányosság esetén írásban jelezzék észrevételeiket, kiegészítéseiket, hogy a bővített, javított kiadásba bevezethessük.

Rajzversenyt hirdetünk (18 éves korig) közösségünk apraja-fiatalsága részére! Témakör: "Mit jelent számomra Szent István és országa, a keresztény magyar államiság 1000 esztendeje".

A rajzokat 2001. március 31-ig kérjük megküldeni egyesületünk postacímére: Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 1251. Budapest Pf. 70. Telefon: 201-10-11. Kérjük a rajzok hátoldalára írják rá az alkotó nevét, címét, telefonszámát és születési dátumát. A beküldött alkotásokat neves művészek bírálják el korcsoportonként és tesznek ajánlást I. II. és III. díjra, amelyeket az EÖGYKE elnöksége komoly ajándékok kíséretében oszt ki a májusra tervezett rajzkiállítás megnyitóján. A megnyitó műsorához várjuk közösségünk ifjú korosztályainak jelentkezését a témához illő verssel, prózával, zenével is, ezt ugyancsak március 31-ig kérjük jelezni - a fenti címen, a jelzett módon.

Meghívó

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület (1015. Budapest Donáti u. 7/a) március 13-án, kedden du. 17 órakor nyitja meg

"Az 1848-49-es szabadságharc magyarörmény hősei"

c. kiállítását a

Budapest I. Fő u. 28. szám alatti kiállító teremben.

Bevezetőt mond *dr. Issekutz Sarolta* elnök.

A kiállítást rendezte *dr. Benedek Katalin* és *Dávid Csaba*.

A kiállítás március 20-ig tekinthető meg du. 15-18 óráig.

*****

Bem a háromszéki hadszíntéren 1849-ben

Március: a 48-as forradalom és a szabadságharc...

Ezúttal Kovács Endre történész Bem a magyar szabadságharcban című, 1979-ben kiadott, nagyszerű könyvéből vett két idézettel emlékeztetünk az erdélyi, pontosabban a székelyföldi hadszíntéren történetekre.

A január 5-i árapataki egyezmény korántsem vetett véget a székelység nyugtalanságának, fellobbanó harcának. Hogy a székelyek hazafias felbuzdulása ki ne aludjék, arról maga Bem tábornok is gondoskodott, ott voltak megbízottjai Háromszéken, élesztgették a függetlenség eszméjét. Folyt az új egységek alakítása, az ágyúöntés, fegyverkezés, harcra készülődés. Az osztrák hadvezetés tehetetlennek bizonyult a székelységgel szemben és félelem között élt a szebeni és brassói polgárság is. Marosvásárhelynek Bem által történt elfoglalása és a szőkefalvi ütközet után a két fenyegetett városban aligha láttak más kiutat, mint az alkudozást a székely vezetőkkel, de ez nem állíthatta meg a már elindult folyamatot.

/.../

A székelyföldi katonai szervezkedés élén álló *Gál Sándor* fontos feladatnak tartotta, hogy az osztrák tisztek által behálózott csíki székelyeket megnyerje a magyar ügynek. Január 20-án indult el Marosvásárhelyről egy osztály Kossuth-huszárral, egy ágyúval és a háromszéki gyalogos-századdal Csíkba, ott az osztrák tiszteket megfutamította, a régi fegyverviselő székelyekből gyorsan csapatot alakított.

Pár nap alatt 10 000 főnyi haddal vonult le Sepsiszentgyörgyre, ahol a háromszéki csapatok egyesültek vele.

(Kovács Endre idézett mű, 139. oldal)

*****

Februári klubest

A Fővárosi Örmény Klub február 15-i találkozásán **Az 1001 tornyú ANI templomai és építészeti formái a Kárpát medencében** címmel hallhattunk igen érdekes előadást, amelyet

Gondos Béla és Horváth Zoltán György készített elő, és utóbbi tartotta a vetített képekkel gazdag előadást. A téma érdekessége az ősi, örmény - úgynevezett "hatkaréjos" templomforma megjelenése a középkori magyar templomépítészetben. A klubest további részében dr. Szarka György tartott ismertetőt Dél-Magyarország és a Bánság nevezetességeiről, mivel szerveződik már a 2001-es Barangolás őseink nyomában... (az útról lásd bővebben lapunk 20.-21.-ik oldalát)

*****

HONISMERETI KÖRUTAZÁS A BÁNSÁGBAN, AZ AL-DUNA VIDÉKÉN ÉS A TÖRTÉNELMI ERDÉLYBEN

az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 2001. évi útiterve

Útvonal: Budapest - Kecskemét - Ópusztaszer - Szeged - Arad - Temesvár - Resicabánya - Szemenik - Karánsebes - Herkulesfürdő - Orsova - Vaskapu - Zsil völgye - Óraljaboldogfalva - Gyulafehérvár - Nagyenyed - Torockó - Tordaszentlászló - Kolozsvár - Érsemlyén - Debrecen - Budapest

Időtartam: 7 nap (2001. aug. 22-28.)

Utasbiztosítás: Winterthur Rt.

Autóbuszos útvonalhossz: Budapesttől Budapestig 2000 km

Ellátás: félpanziós (reggeli és estebéd)

Szükséges felszerelés: nyári túraruházat, dzseki, túracipő, elemlámpa

Vezetés: A csoportot képzett erdélyi szakvezetők kísérik a társasutazás kezdetétől fogva annak végéig.

Főbb események:

- találkozó Kolozsvárott az erdélyi magyarörményekkel,
- koszorúzás Aradon az 1848-49-es forradalom és szabadságharc vértanúinak tiszteletére
- Ópusztaszeren bejárjuk a Nemzeti Történelmi Emlékparkot és megtekintjük a Feszty-körképet.
- Kazinczy Ferencre emlékezünk szülőfalujában, Érsemlyénben
- dunai hajókirándulás a Kazán szorosban
- séta Erzsébet királyné nyomában Herkulesfürdőn
- városnézés Temesváron és Kolozsvárott
- templomjárás Óraljaboldogfalván és Orsován
- megtekintjük a Vaskapu-erőművet, Resicabányán a mozdony-múzeumot
- iskolalátogatás Nagyenyeden, a Bethlen kollégiumban
- kirándulás az esztenához a bánsági hegyekben
- találkozás tordaszentlászlói vendégszerető barátainkkal

Részletes program:

1.nap: *Indulás:* reggel 6 órakor a Batthyányi tér felső rakpartról

Látnivalók: Kecskemét, Kiskunfélegyháza, Ópusztaszer (Nemzeti Történelmi Emlékpark, rotunda a Feszty körképpel), Szeged (városnézés, szabad program)

Estebéd a szálloda éttermében

Szállás: Szegeden szállodában

2. nap: *Reggeli:* a szálloda éttermében

Látnivalók: Arad (Szabadság szobor a minorita templomban, vértanúk emlékműve koszorúzás), Temesvár (városnézés, Nagyboldogasszony templom, ahol Tőkés László szolgált 1989-ben), Szörényi Érchegeység

Estebéd: Szemenik üdülőtelepen a turistaszálló vendéglőjében

Szállás: turistaszállóban (2-3 ágyas zuhanyzós szobák)

3. nap: *Reggeli:* a turistaszálló vendéglőjében

Látnivalók: Szemenik hegység csúcsa (1 órás gyalogtúra és esztenalátogatás), Resicabánya (szabadtéri mozdonymúzeum), Karánsebes, Herkulesfürdő állomása, Orsova

Estebéd: a 3. és 4. napon a vaskapui szálloda vendéglőjében

Szállás: a 3. és 4. napon a vaskapui szállodában (2-3 ágyas fürdőfülkés szobák)

4. nap: *Reggeli:* a 4. és 5. napon a vaskapui szálloda vendéglőjében

Látnivalók: Kazán szoros (4 órás sétahajózás az Al-Dunán - fakultatív program), Orsova (Szent Anna apácakolostor, katolikus templom), Herkulesfürdő (séta Sisy nyomában a Monarchia hangulatát idéző óvárosban)

5. nap: *Látnivalók:* Vaskapu-erőmű (múzeumlátogatás a duzzasztógát belsejében), Zsil völgye, Őraljaboldogfalva (Árpád-kori templom, Kendeffy-kastély), Hátszeg, Piski, Kenyérmező, Alvinc, Gyulaféhevár, Nagyenyed (Bethlen kollégium- koszorúzás)

Estebéd: 5. és 6. napon Magyarfenesen Csányi Éva kisvendéglőjében

Szállás: 5. és 6. napon Tordaszentlászlón hagyományos vendéglátóknál

6. nap: *Reggeli:* 6. és 7. napon a szállásadóknál

Látnivalók: Kolozsvár (kiegészítő városnézés), találkozó a magyarörményekkel

7 nap: *Látnivalók:* Körösfő, Bánffyhunad, Nagyvárad, Érsemlyén (Kazinczy Ferenc emlékek), Debrecen, Hortobágy

Érkezés: Budapestre 22 óra körül

Részvételi díj: 230 DEM/fő (informatív) Az összeg tartalmazza a vezetést, a biztosítást, a félpanziót, a szállás és a belépők árát, kivéve a fakultatív programokét (kb. 15 DEM/fő), és a busz költséget (13000 Ft).

A fenti program a csoportok igényeinek megfelelően, közös megegyezés alapján részben módosítható.

A bejárt emlékhelyek hangulatát tájba illő zenével, felolvasásokkal és versekkel idézzük fel.

*****

Február 3. Szent Balázs püspök és vértanú A gyógyító püspök

Szent Balázs az örményországi Szebasztéban élt a 3. század végén, és ugyanott szenvedett vértanúságot 316 táján. Püspökké választása előtt a város közkedvelt orvosa volt. Szentelése után sem hagyott fel orvosi tevékenységével, de legfőbb gondja és munkája a lelkek gyógyítása lett, a bűnösök megtérítése és a hívők vezetése.

A legenda szerint egy fuldokló kisfiút vittek hozzá, és a püspök kivette a torkából a fulladást okozó halszálkát.

A keresztényüldözések során Balázs püspök nem volt hajlandó földi életét hittagadással megóvni, ezért lefejezték. Kevéssel vértanúhalála után ő lett a torokbetegségben szenvedők védőszentje.

A balázsáldás, balázsolás a középkorban terjedt el, a könyörgés szövege: Szent Balázs püspök, vértanú közbenjárására szabadítson meg és őrizzen meg téged az Úr a torokbajtól és minden más betegségtől. Az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében. Amen.

*****

Az SzJA 1%-a

A törvény szerint személyi jövedelemadónk (kétszer) egy százalékát erre jogosult, bejegyzett egyházaknak, közintézményeknek, civil szervezeteknek, egyesületeknek ajánlhatjuk.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület ez évtől jogosult arra, hogy személyi jövedelemadónk 1 %-át az EÖGYKE-nek ajánlhassuk.

Négy éve működő Egyesületünknek így lehetősége nyílik, hogy működésünk anyagi nehézségeit részben megoldjuk.

Meggyőződésünk, hogy az EÖGYKE kezdettől fogva nyitott könyvként működik, hiszen minden lépésünkről rendszeresen beszámolunk az ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK füzetek hasábjain. Akik részt vesznek programjainkon, meggyőződhetnek arról, hogy a tagdíjat, adományokat, a pályázatok során kis hányadban elért támogatásokat kizárólag kulturális és hitéleti identitásőrzésünkre, hagyományaink ápolására, a magyarörmény társasági élet, a közösség megteremtésére, jobbítására fordítjuk. **Kérjük, hogy jövedelemadója bevallásakor gondoljon Kulturális Egyesületünkre - ezáltal önmagára is.** Hiszen tagságunk azért dolgozik, hogy magyarörmény közösségünk céljait megvalósítsa, örmény gyökereink tárgyi és szellemi kultúráját megőrizze, átadja gyermekeinknek, unokáinknak - az utókornak.

Tartozunk ezzel tehetséges, tisztességes és jó magyarrá vált őseinknek - tehát önmagunknak is.

Nem kell mást tennie, mint a jövedelemadó bevalláskor az APEH által mellékelte, (vagy Ön által kért) rendelkező nyilatkozatot kitöltenie:

A kedvezményezett adószáma: **18085590-1-41**

A kedvezményezett neve: **Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület**

Egyúttal kérjük és javasoljuk, hogy a másik egy százalékkal támogassa a **Magyar Katolikus Egyházat**, amelynek részegyháza a magyarhoni, történelmi örménység *Örmény Szertartású Római Katolikus Egyháza*. Templomunknak, amelyet évtizedeken át *Kádár Dániel* apátplébános vezetett, **nincs önálló technikai száma!**

Ezért javasoljuk, hogy másik rendelkezési lapján tüntesse fel kedvezményezettként a Magyar Katolikus Egyházat, amelynek technikai száma: **0011**

A két nyilatkozatot tegye külön-külön egy-egy szokásos, szabványméretű borítékba és zárja le, írja a borítékokra a saját nevét, lakcímét és adóazonosító jelét, majd a lezárt borítékokat mellékelje az adóbevallásához.

Köszönjük, hogy gondol ránk
Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

*****

Egy arc a Pesti Sakk-körből: Capdebó István

(Utánnomás a Sakkélet c. lapból)

Január 7-én 115 éve hunyt el **Capdebó István**, a XIX. század európai híré játékosa, Morphy és Anderssen kortársa, a Pesti Sakk-kör alapító tagja.

A Capdebó család a hagyomány szerint Örményországból (Ani városából) költözött Temesvárra, ahol előkelő szerepet játszott.

1803-ban a család Ferenc királytól adománylevelet kapott Baraczháza birtokra, közöttük Capdebó Gergely, István édesapja is, aki a XIX. század egyik leghíresebb orvosa volt a Délvidéken (felesége Kiss Jozefa, ittebei és eleméri Kiss Ernő, a tizenhárom aradi vértanú egyikének nővére).

Capdebó István sakkozói életútjáról csak mozaikok maradtak. Összeillesztésük nem kis feladat, hiszen a két világháború és a közben eltelt közel 150 év sok mindenre feledést bontott.

A Vasárnapi Újság 1885. január 11-i száma ezt írja róla: "Elhunyt Capdebó István 71 éves Fővárosi Bizottsági tag. A negyvenes években Temes megye jegyzője, a hatvanas évek óta Budapesten a különböző egyesületek körül fejtett ki hasznos tevékenységet."

Sakk pályafutásában három város játszott szerepet: Bécs, Berlin és Pest. Figyelemre méltó Capdebó István helytállása Anderssen világbajnok ellen, aki bár hivatalosan nem vette fel a címet, azt az 1854. évi londoni versenygyőzelme után a sakkvilág szerint igazán kiérdemelte. Csak minimális arányban maradt alul.

Sajnos Capdebó István Anderssen elleni partijai a mai napig nem kerültek elő.

Capdebó István sakkozói pályafutásának igen jelentős helyszíne Pest városa. Lakása Pesten a Lövész u. 10-ben volt (ma Királyi Pál u. 18.), ugyanabban a házban, ahol Petőfi Sándor is lakott egy ideig.

Fővárosunkban az 1850-es évek derekán éledt fel újra a kávéházi sakkozás, de még hiányoztak a sakk-köri tevékenység feltételei. Nagy érdeklődéssel kísért mérkőzéseknek központi alakjai: *Szén József*, *Erkel Ferenc* a nagy zeneszerző, *Récsi Emil* tanár, de rajtuk kívül a Bécsben és Berlinben is ismert *Capdebó István*.

Százharmincöt éve, 1865. január 22-én alakult újjá a Pesti Sakk-kör a Velence kávéházban (ma Nádor u. és Vigyázó Ferenc u. sarok). Álljon itt az első tisztségviselők neve: Elnök: *Széchenyi Ödön*, alelnök: *Erkel Ferenc*, titkár: *Cseresnyés István*, pénztárnok: *Ginter Károly*, választmányi tagok: *Vész János*, *Capdebó István*, *Spitzer Lipót*, *Zaár Zsigmond*, *Vidor Zsigmond*, *Hay Orbán*.

Capdebó Gergely és Kiss Jozefa házasságából hét leány és egy fiú született.

A fiú Capdebó István 1813. VII.21-én Baraczházán született és 1885 I. 7-én Budapesten halt meg. Baraczházán a családi kriptában van eltemetve. Felesége kékesi Nikolits Eufrozina, korán meghalt, már házasságuk hetedik évében - 25 éves korában (szülés következtében). Házasságukból egy leány született, aki az Auróra nevet kapta.

Capdebó István tehetségét valószínűleg örmény fölről hozta magával, ahol ma is sok kitűnő sakkozó "terem". Például Tigran Petroszjan, Arsek Petroszjan, Rafael Vaganjan, Szmbat Lputjan, K. Grigorjan, Eoljan és még lehetne sorolni a híres nagymestereket.

A megemlékezést a "Sakkélet" 1985. évi 129. számában *Koronghy Gyula* által írott "Egy arc a Pesti Sakk-körből: *Capdebó István*" cikk alapján, valamint *Koronghy Gyula* későbbi kiegészítéseiből állítottuk össze.

*****

Köszönet

dr. Szentpétery Tibor úrnak, magyarörmény közösségünk tagjának, az egyesület működéséhez nyújtott 20.000 Ft adományáért,

a II. kerületi és a VI. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzatoknak az "Ezeréves keresztény államiságunk" című magyarörmény képző és iparművészek kiállításához nyújtott támogatásukért.

*****

- Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folytatja az adományok gyűjtését az erdélyi magyarörmény közösségek részére. Megköszönjük az eddig hozzánk eljuttatott adományokat, továbbítjuk azokat. Pénzbeli adományokat az egyesület bankszámlájára is be lehet fizetni.
- Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Hilton fiók: 10100723-72594972-00000007

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Székhelye:1015. Budapest Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest Pf., 70.

Telefon: 201-1011, fax/tel: 201-2401.

Elnök: dr. Issekutz Sarolta, fogadóidő minden szerdán 16-18 óra között.

Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek

A Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulása havonta megjelenő kiadványa

Felelős kiadó: dr. Issekutz Sarolta

Szerkesztő: Dávid Csaba

Munkatársak: dr. Borszéki Béla, Fancsali János

Szerkesztőség: 1251 Budapest Pf. 70. Tel: (1) 201-1011, Fax: (I) 201-2401